

Kronikk Ola Kvaløy

På tide å tenke nytt om Equinor

Enten bør Equinor ut av utlandet, eller så bør staten ut av Equinor.

Ola Kvaløy

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

● Det har nærmest blitt en årlig foretelse. Dagens Næringsliv graver frem skyggehistorier fra Equinors indre gemakker. Den største eieren sitter på gjerdet og venter, mens selskapets kommunikasjonsavdeling klargjør forsvarstalen. Opposisjonspolitikere rister på hodet og truer med sak for Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité.

Saken som DN denne gang har gravd frem, ser ikke pen ut. Fremstillingen går langt i å insinuere at juridisk direktør Hans Henrik Klouman er blitt fjernet fordi han stilte for krevende spørsmål om risikoprofilen til Equinors utenlandsatsinger.

Måten direktøren ble fjernet på, gjennom varslinger, granskninger og Kafka-prosesser, gjør selskapet nærmest uangripelig. Det er en personalsak, sies det. Det ligger noe mer her, får man vite, fremstillingen medfører ikke riktighet. Men hva det riktige er, kan man ikke si noe om, fordi det altså er en personalsak.

Uansett faktum i saken, er det påfallende hvor tett styreleder Jon Erik Reinhardtsen og daværende konsernsjef Eldar Sætre virker å ha jobbet sammen for å finne en løsning på Klouman-problemet. Som DNS Eva Grinde helt riktig påpeker i en kommentar, bør styreledere beskytte de som er ansvarlige for compliance, og ikke gå i ledtog med konsernsjefen. Konsernsjefen vil typisk kunne ha andre interesser i saken enn det eier har.

Og her er vi ved kjernen i tilfellet Equinor. Det bærer på alle måter preg av å være et administrasjonsstyrt selskap. Styret fremstår noen ganger mer som et sekretariat for konsernsjefen enn som eiernes forlengede arm.

Vi så også dette i saken om den famøse Amerika-satsingen, hvor selskapet tapte over 200 milliarder kroner. Styreleder og konsernsjef fremsto som samkjørte parhuser og presenterte likelydende budskap i alle kanaler.

Selskaper betegnes gjerne som administrasjonsstyrte hvis ledelsen styrer uten særlig innblanding fra styret og eiere. De leverer over tid lavere avkastning enn selskaper med god og aktiv eierstyring.

Utenlandseventyret til Equinor er et lærebokeksempel på dette såkalte agentproblemet. I stedet for å maksimere verdiskaping søkte man å maksimere aktivitet og produksjon. En hemningsløs vekststrategi skapte interessante muligheter for de ansatte, og store oppsider for toppledelsen, men kostet skattebetalerne dyrt.

Hva gjør man så med problemet Equinor?

Det er to løsninger. Enten kan man jobbe for en bedre eieroppfølging, og et mer årvåkent styre, eller man kan gjøre noe med strategi og eierskap.

Den første løsningen virker krevende.

↑ Påfallende tett samarbeid mellom styreleder Jon Erik Reinhardtsen (til høyre) og daværende konsernsjef Eldar Sætre i Klouman-saken. Styreleder bør heller beskytte compliance-ansvarlig, skriver Ola Kvaløy. Foto: Aleksander Nordahl

I møte med Equinors digre og durkdrevne kommunikasjonsavdeling kommer simpelthen næringsminister Vestre og hans departement til kort

Selskapet har alltid vært administrasjonsstyrt, og staten klarer ikke følge opp slik gode eiere bør gjøre, noe også riksrevisjonen viste i sin gjennomgang i 2020.

Nå har eierskapet klokkelig nok blitt overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Men det er tvilsomt om NFD har det som skal til for å stagge selskaper av Equinors stopning. I møte med Equinors digre og durkdrevne kommunikasjonsavdeling kommer simpelthen næringsminister Jan Christian Vestre og hans departement til kort.

Departementet har også en stor og krevende portefølje. En tilstrekkelig årvåken eier kan aldri departementet bli.

Løsningen er derfor enten å slippe andre eiere til, eller å gjøre noe drastisk med selskapets utenlandsstrategi. Det er som kjent ingen finansielle argumenter for statens eierskap i Equinor. Staten klarer ikke å skape merverdi i forhold til private eiere. Avkastningen har vært midt på treet sammenlignet med andre oljeselskaper, og for lange perioder svakere enn i Oljefondet.

Verdiene er også først og fremst skapt på norsk sokkel. Inntektene fra norsk sokkel skaffer staten primært gjennom skatte- og forvaltningsregimet, ikke gjennom eierskapet i Equinor.

Så er spørsmålet om det er strategiske begrunnelser for eierskapet. Altså årsaker som handler om andre ting enn de rent

finansielle – så som å sikre hovedkontorfunksjoner, kompetansearbeidsplasser, kontroll på naturressurser, eller lignende.

Her er det også vanskelig å finne gode argumenter for statens eierskap, i hvert fall det som omhandler utenlandsatsingen. Ikke bare er vi finansielt risikoeksponert mot olje og gass i utgangspunktet. Eierskapet i Equinor gir strategisk risiko i tillegg.

Det gir ingen mening at norske skattebetalere skal finansiere offensiv forretningsutvikling i land som Angola, Aserbajdsjan og Russland, og det attpåtil i en næring som verden på sikt ønsker å bli kvitt.

Equinors kommunikasjonsavdeling kan gjerne snakke om sitt fokus på korrupsjonsrisiko og menneskerettigheter. Men i den grad staten skal promotere etikk og god selskapsstyring i utlandet bør det skje gjennom Oljefondet, ikke gjennom Equinor. Og utenrikspolitikken for øvrig bør politikerne ta seg av.

Så enten bør Equinor starte et nedsalg av utenlandsvirksomheten, eller så bør staten ut av Equinor. Norske politikere kan ikke lenger sitte å se på at et statlig eid selskap kombinerer høy politisk risiko med lav avkastning, slik Equinor har gjort de siste 15 årene.

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/repplikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Løgg ved portrettfoto

Allt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt side 36-39